

STRATEGI

DET NORSKE TRAVSELSKAP

Beskrivelse av nåværende situasjon i norsk travsport

Vedlegg til strategiplan Trav 2025

Innhold

Innledning.....	2
Arbeidet med ny strategiplan i DNT.....	3
1. Organisasjonen Det Norske Travselskap.....	4
Formål.....	4
Visjon	4
Verdigrunnlag.....	4
Organisasjonsmodellen.....	4
Medlemsutvikling.....	5
Organisasjonsaktivitet.....	6
Teknologi og digital utvikling	6
Eiendom og organisasjonsutvikling.....	7
2. Travsportens rammevilkår	8
Rammevilkår for næringen	9
3. Sport	10
Arrangerte løpsdager og løp (2011 – 2019).....	10
Hester i løp (2011 – 2019).....	11
Premieutviklingen (2011 – 2019).....	11
Status i øvrige travnasjoner	11
Hestepopulasjonen er kritisk	12
Hesteeieren	12
Aktive utøvere (lisensinnehavere).....	13
4. Avl og oppdrett av travhest.....	14
Antall bedekninger og fødte føll (2011 – 2020).....	14
Eksport og import av hest (2011 – 2020).....	14
Innavl på kaldblodshesten.....	15
.....	16
5. Hestevelferd – i travsporten kommer hesten først.....	16
Hestevelferd fra A til Å	17

Innledning

Det Norske Travsselskap (DNT) er sentralforbundet for travsporten i Norge. I nærmere 150 år har sporten – der hesten står i fokus – bygget seg opp som en solid aktør i det norske samfunnet. Gjennom travhesten skapes verdier på tvers av områder i samfunnet, og i tillegg til at sporten er en viktig arena for frivillig aktivitet, fokus på ungdomsaktivitet og samhold, er den en næringsaktør som bidrar til arbeidsplasser for mange mennesker.

Travsporten styres etter organisasjonens vedtatte strategi. Frem til 2020 var strategiplanen Trav2020 førende i organisasjonen. Denne planen er nå utgått og det skal utvikles en ny strategi. En ny strategiplan skal være en overordnet plan for den organiserte virksomheten og den skal være styrende for norsk travsport. Innholdet skal med det fungere som en felles retningsviser for hele organisasjonen; sentralforbundet, travforbund, travlag og ned til hvert enkelt medlem. En ny strategiplan skal således være et styringsredskap som skal sikre en helhetlig tanke- og arbeidsprosess i hele organisasjonen. Den skal videre være grunnlaget for administrasjonens utarbeidelse av en handlingsplan.

Endring preger nåtiden. Stadig sterkere global integrasjon, fremveksten av ny teknologi, nye trender i markedet med effekt på økonomien er sentrale stikkord som påvirker både individer, samfunn og organisasjoner. Dette gjelder også for travsporten som spesielt de senere årene har møtt store utfordringer. Endring i myndighetenes rammebetingelser for sporten, økt konkurranse om spilltilbud og publikum, digitalisering og endring i menneskers fritidsbehov er sentrale elementer som har bidratt til ustabilitet og usikkerhet i organisasjonen. Overordnet synliggjør dette seg i sportens truede økonomimodell som medfører stadig synkende overføringer til formålet. Dette har ringvirkninger på alle sportens virksomhetsområder, og man ser det spesielt når det gjelder hestepopulasjon, bedekningstall og rekruttering. En negativ nedadgående spiral som må stoppes.

Samtidig besitter travsporten store verdier og muligheter. Ved å møte utfordringene med nødvendig omstilling og prioritet, i en organisasjon som trekker i samme retning, vil sporten kunne ta grep om og gjennomføre de nødvendige endringene før omgivelsene tvinger oss til det.

Travsporten er ved et kritisk vendepunkt og harde prioriteringer må til. En ny strategiplan skal reflektere dette og skape fremtidshåp. Dette forutsetter imidlertid at hele organisasjonen arbeider i takt og i tråd med den strategien organisasjonen velger. Da er det helt sentralt med

en felles forståelse om hvor vi er og hva som er nåværende status i sporten. Vi må samles og enes om hvor vi er for å kunne ta de riktige grep for fremtiden.

I den følgende beskrivelsen vil sportens status innenfor hvert enkelt virksomhetsområde gjennomgås. Beskrivelsen tar for seg de overordnende endringsfaktorene innenfor hvert enkelt område, og bygger på de data og den informasjonen strategiarbeidets deltakere har hatt tilgjengelig. Hensikten med de overordnende faktorene er at de skal gi en samlet forståelse av hvor vi er i dag.

Arbeidet med ny strategiplan i DNT

Arbeidet med ny strategiplan i DNT har pågått over tid. Høsten 2019 ble det gjennomført en arbeidsprosess med utvikling av ny strategiplan, og gjennom møter med travforbund, styret og sentraladministrasjonen ble det gjennomført kartlegging av de behovene som organisasjonen mente var nødvendig i en ny strategiplan.

Januar 2020 vedtok styret i DNT målsettinger i en ny strategiplan. Det videre arbeidet med ble imidlertid utsatt i februar 2020 grunnet de usikre rammebetingelsene sporten står ovenfor. Det ble derfor prioritert at det i 2020 skulle ha fullt fokus på dette, og det videre arbeidet med ble utsatt.

I november 2020 startet arbeidet opp igjen og styret satte ned en arbeidsgruppe bestående av styremedlemmer, representant fra administrasjonen og representanter fra forskjellige ledd i DNTs organisasjon. Arbeidsgruppen har bestått av totalt 7 personer. I tillegg til dette har to arbeidsgrupper arbeidet med temaet rekruttering.

1. Organisasjonen Det Norske Travselskap

Formål

Det Norske Travselskap har som formål å fremme en sunn og koordinert utvikling av norsk travsport og for utvikling av slike hesteslag som ansees som skikket til grunnlag for avl av en for landet nyttig hest

Visjon

DNT – en aktiv bidragsyter i samfunnsutviklingen med sporten og travhesten i sentrum

Verdigrunnlag

Vår virksomhet skal vektlegge den betydning hesten har som en del av vår historie og kulturarv. Omsorg og velferd for hesten som individ skal prege all vår virksomhet

Arbeidet skal preges av frivillighet og være tuftet på travsportens grunnverdier:

Åpenhet • Tillit • Fair play • Respekt

DNT er en frivillig medlemsorganisasjon. Organisasjonen ble stiftet i 1875 og er Norges eldste organiserte sportsgren. Gjennom 11 travforbund og 162 travlag, spredt fra nord til sør i Norge, deltar over 10 000 medlemmer i travsportslig aktivitet og arbeid.

Gjennom formål, visjon og verdigrunnlag skal DNT arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å drive med travsport ut fra sine egne ønsker og behov. Organisasjonen skal være levende og utvikle seg i takt med samfunnet.

Frivillig innsats blant medlemmene er den viktigste ressursen på alle nivåer i norsk travsport. Frivillig arbeid gir mening, trivsel og skaper gode sosiale nettverk for den enkelte. For å skape vekst i organisasjonsarbeidet er travsporten avhengig av godt fungerende travlag og travforbund. Aktiviteten og rekrutteringen til travsporten skjer gjennom våre travlag og dets medlemmer.

Organisasjonsmodellen

DNTs organisasjonsmodell har en hierarkisk oppbygning. Medlemmene danner grunnlaget for en foreningsvirksomhet som skaper travlag. Disse er i sin tilhørende region knyttet opp

mot travforbundene som samler samtlige travlag innenfor sitt distrikt. Dette danner igjen grunnlag for øverste ledd i organisasjonen, Det Norske Travselskap, som sentralforbundet for alle medlemmene i organisasjonen. Generalforsamlingen er DNTs høyeste myndighet og holdes hvert år innen utgangen av april. Mellom generalforsamlingene er det det generalforsamlingsvalgte styret som er organisasjonens høyeste myndighet.

Sentraladministrasjonen skal tilrettelegge, forvalte og utvikle travsportens virksomhet innenfor de vedtak organisasjonens styrende organer fatter, og til enhver tid inneha den kompetanse og styringsevnen organisasjonen trenger for å nå sine mål.

DNTs organisasjonsmodell er gjenkjennelig i dagens samfunn og kan sammenlignes med den organisatoriske oppbygningen innenfor eksempelvis norsk idrett og politiske parter.

Samfunnsmessig sett er det en velfungerende modell for medlems- og interesseorganisasjoner.

Gjennom DNTs lov og fellesbestemmelser for all travsport organisert innen DNT, reguleres aktiviteten på en tydelig og stabil måte som tilrettelegger for gode demokratiske prosesser i organisasjonen. En mulig ulempe med denne typen organisasjonsmodell er tidsperspektivet som er knyttet til demokratiske prosesser. I viktige saker er forankring i organisasjonens ledd nødvendig og dette medfører prosesser som tar tid å gjennomføre. På den andre siden kan selve prosessen føre til et bedre resultat.

Geografisk sett er travsporten til stede over hele landet, og det finnes travlag fra nord til sør i Norge. Den geografiske spredningen gir muligheter for sportsutvikling og synliggjøring av travsportslig aktivitet over hele landet. Dette er også en styrke i arbeidet mot myndigheter på både nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Medlemsutvikling

Ved utgangen av 2020 viste DNTs register en total medlemsmasse på om lag 10 600 medlemmer. I 2014 var det registrert om lag 14 000 medlemmer. Dette viser at antall medlemmer i DNT har sunket med nærmere 3 400 medlemmer i løpet av de siste seks årene. Den negative utviklingen er urovekkende, samtidig som den kan ha noe av sin forklaring i organisatoriske vedtak fattet under perioden, som innføring av minimumskontingent på medlemskap. Før innføringen av minimumskontingent hadde mange travlag lave satser for sin medlemskontingent, noe som medførte en god del ekstra «støttemedlemskap» i lagene. Medlemskontingenten er en viktig inntektskilde for lagene og deres drift.

Tross minimumskontingenten er det allikevel grunn til bekymring. Ser man medlemsutviklingen opp mot øvrig utvikling i travsporten, eksempelvis den nedadgående hestepopulasjonen, kan dette ha sin grunn i en mulig dalende interesse for sporten.

Når det gjelder aldersforskjeller blant medlemmer i organisasjonen, ser vi i 2020 at hovedvekten blant medlemmene befinner seg i aldersgruppen 46 – 65 år. Denne andelen utgjør 39,3 % av medlemsmassen. Nest øverst kommer aldersgruppen 66 + som utgjør 27 %, og deretter gruppen 27 – 45 år som utgjør 20,6 %. Blant de yngre finner vi at kun 4,9 % av den totale andelen medlemmer befinner seg i aldersgruppen 1 – 16 år, mens aldersgruppen 17 – 26 år utgjør 7,9 %.

Travsportens hovedaktivitet er knyttet til aktivitet med stor hest, men en viktig del av rekrutterings- og organisasjonsarbeidet er å tilrettelegge for at også unge mennesker finner sin tilhørighet i travsporten. For en bærekraftig utvikling av sporten trenger vi nye, unge mennesker med på laget.

Kjønnsbalansen blant medlemmene registrert i 2020 er noenlunde balansert. Andelen kvinner utgjør 43 % av medlemmene, mens andelen menn utgjør 57 %. I 2014 utgjorde andelen kvinner 40 % av medlemsmassen, og dette viser at kvinneandelen i organisasjonen er stabil. DNT skal etterstrebe seg for å jevne balansen ytterligere i årene som kommer, og arbeide aktivt for å få flere kvinner og unge med i organisasjonsarbeidet.

Organisasjonsaktivitet

Med organisasjonsaktivitet menes den aktiviteten som skapes gjennom lag og forbund, slik som eksempelvis lokale rekrutterings- og sportsarrangement. Gjennom strategiarbeidet legges det til grunn at DNT har en engasjert og dedikert medlemsmasse, og mange lag skaper stor utvikling i sporten med alle sine aktiviteter. Samtidig er det mange travlag der aktivitetsnivået har vært nedadgående over flere år, og/eller bortfallet i sin helhet. Disse lagene når ikke ut til nye interessenter og medlemmene faller fra. Dette rammer travsporten. Travsporten har på et generelt grunnlag stort potensiale for utvikling gjennom velfungerende travlag som aktivt jobber ut mot sine omgivelser. Det er med bakgrunn i dette et stort behov for kunnskaps- og kompetanseutvikling i organisasjonen knyttet til både organisasjonsarbeid og aktivitetsutvikling.

Teknologi og digital utvikling

Sentralforbundet har de siste årene utviklet sine digitale løsninger. DNTs kunde- og medlemsportal «Min Side» og «Vetapp» er eksempler på dette. Det er imidlertid fortsatt et

stort behov for digital utvikling i organisasjonen, både når det gjelder effektivisering og konseptutvikling. Samfunnet stiller krav til at organisasjoner holder følge med den digitale utviklingen for å opprettholde sin attraktivitet og at organisasjonen driftes på en kostnadseffektiv måte. Dette blir et viktig fokusområde for DNT i årene som kommer fremover.

Eiendom og organisasjonsutvikling

De senere års organisasjonsutvikling i DNT knyttes i stor grad til opprettelsen av datterselskapet Norsk Trav AS. Den nye spillkonsesjonen til Norsk Rikstoto som kom i 2017 krevde vesentlige endringer, der blant annet ansvaret for totalisatorbanene og gjennomføring av totalisatorløp ble overført til DNT. Flere av oppgavene som var tilknyttet dette ansvaret er skattepliktig virksomhet. DNT er en skattefri organisasjon og for å opprettholde denne posisjonen ble Norsk Trav AS opprettet i 2018 for å håndtere den skattepliktige delen av virksomheten.

De siste års endrede økonomiske forutsetninger i travsporten har medført svekkelser i hele systemet. Det faktum at sporten er helt avhengig av overføringene fra Norsk Rikstoto gjør sporten svært lite rustet til å håndtere endringer i de økonomiske forutsetningene. Per i dag har ikke travsporten egne inntekter som kan håndtere endringer i overføringene på en forutsigbar og stabil måte.

Samtidig sitter travsporten på enorme verdier gjennom sin eiendom. Over hele landet finnes lokale anlegg og totalisatorbaner med et ubrukt potensial ut over sportsvirksomheten. Dette reiser spørsmål om hvordan sporten kan utvikle disse eiendommene for å skape varige og løpende verdier for fellesskapet.

Historisk sett har det vært lite fokus på egen forretningsutvikling i DNT, noe som har medført at det fra organisasjonens side har vært et uklart skille mellom foreningsdelen og den kommersielle delen. DNT er ansvarlig for sportens totale inntekter og må således ta hånd om begge deler. Forretningsaktiviteter må imidlertid plasseres der de hører hjemme. Norsk Trav AS skal ta hånd om den delen av forretningen som handler om sportsarrangementene. Sportens eiendomsselskaper skal drive forretningsutvikling innenfor sin eiendomsmasse. I dag drives dette uten noen overordnet felles strategi, siden selskapenes hovedeiere er ulike organisasjonsledd innen travsporten. Skal travsporten utvikle en bærekraftig økonomi med bruk av de verdiene som sporten har i sin eiendom, vil det være nødvendig å systematisere og

strukturere organiseringen av eiendomsselskapene, ha en klar strategi for arbeidet og sikre nødvendig kompetanse for utvikling.

SWOT: Styrker (S), svakheter (W), muligheter (O) og trusler (T)

Virksomhetsområde: Organisasjon og rekruttering

S: I organisasjonen kommer hesten først! DNT har en tydelig og dedikert medlemsmasse som fungerer i en godt utviklet organisasjonsmodell med et tydelig demokrati. Organisasjonen er til for alle og den er landsomfattende. Organisasjonen besitter store verdier i eiendom.

W: Det demokratiske styresettet medfører prosesser som tar lang tid og modellen krever for mange verv med tanke på medlemsmassen. Det er for lite fokus på kjerneoppgaver i lag og forbund, og det er en ukultur med iboende negativitet til overordnede organisasjonsledd. For få administrative ressurser medfører økt bruk av tillitsapparatet. De økonomiske rammebetingelsene er usikre, og sporten er totalt avhengig av én inntektskilde. Nedadgående trend hva gjelder den sportslige aktiviteten.

O: Landsomfattende organisasjon med mulighet for aktivitet og forankring over hele landet. Et tydeligere skille på forening og forretning vil bidra til økt forretnings- og foreningsutvikling. Travsportens har potensiale som verdiskaper i samfunnet, med et bedret omdømme og samfunnsposisjon. Hest i næring.

T: Myndighetenes og de økonomiske rammebetingelsene. Urbanisering og kostnader kan redusere mulighetene for å holde på med hest. Samfunnets anerkjennelse av sport med dyr.

2. Travsportens rammevilkår

Ca. 95 % prosent av sentralforbundets inntekter kommer fra spillskapet Norsk Rikstoto. De øvrige fem prosentene er inntekter fra gebyrbelagte tjenester som utføres av DNT, så som registrering av hester også videre. For travsporten totalt utgjør andelen av spillinntektene ca. 90 % av totalinntektene. Dette betyr at travsporten per i dag er helt avhengig av spillskapets utvikling.

Spillskapets totale omsetning de siste 10 årene har vært svingende. Siste topp var i 2017 da den totale omsetningen landet på ca. 3,9 milliarder kroner. I 2019 noterte selskapet en omsetning på om lag 3,4 milliarder kroner, noe som viser en omsetningsnedgang på ca. 500 millioner kroner i løpet av to år. I 2020 steg omsetningen som følge av mindre konkurranse fra andre sportspill-aktører (arrangementsforbud i forbindelse med Covid-19) og endte på ca. 3,6 milliarder kroner.

I 2021 har myndighetene innført ytterligere innstramminger i spilllets rammebetingelser, noe som har ført til at spillskapet har budsjettert med en spillomsetning på 3,0 milliarder kroner. De stadige endrede rammebetingelsene har skapt svingninger i spillomsetningen og

derigjennom inntektene til sporten. Dette skaper liten forutsigbarhet, noe som gjør langtidsplanlegging utfordrende.

I 2012 var den totale overføringen til travsporten på om lag 505 millioner kroner. I perioden 2012 -2019 sank overføringene med 100 millioner kroner, og landet i 2019 på 415 millioner kroner. Både økt spillomsetning i 2020 og bortfallet av totalisatoravgiften førte til et unormalt høyt inntektsnivå for sporten dette året. I 2021 er de beregnende totaloverføringene til travsporten på 360 millioner kroner. Bare for sentralforbundets del har inntektsanslaget for 2021 medført at styret har vedtatt et budsjettert underskudd på 25 millioner kroner.

Tallenes utvikling er klare. 505 millioner kroner i 2012 ville utgjort 618 millioner kroner i 2021, justert for konsumprisindeks. Verdien av overføringene i 2021 er 258 millioner kroner mindre enn i 2012.

Travsportens økonomiske avhengighet til spillselskapet gjør sporten svært lite rustet til å håndtere den negative utviklingen i overføringene, all den tid vi ikke har vesentlige øvrige inntektskilder å lene oss på. Dagens driftsform – slik sporten er organisert – krever minimum 500 millioner 2021-kroner årlig for å holde sin form. Dagens budsjetter ligger mer enn 100 millioner kroner under dette.

Et sterkt og godt samarbeid med Norsk Rikstoto blir avgjørende også i årene fremover. Samtidig må sporten utvikle sin selvstendighet og bærekraftige økonomi. Bedre rammevilkår krever økt forutsigbarhet og alternative inntektskilder. For å snu den økonomiske utviklingen kan ikke travsporten og Norsk Rikstoto fortsette som før.

Rammevilkår for næringen

Det er et stort behov for politisk og profilskapende innsats fra norsk hestesport for å oppnå økt og positiv forståelse for hesten og hestesportens betydning i samfunnet. Formålet med dette er å skape et politisk grunnlag for bedre arbeidsvilkår for norsk hestenæring.

De siste fire årene har DNT og dens organisasjonsledd, i samarbeid med Norsk Rikstoto og Norsk Jockeyklub, arbeidet målrettet mot myndighetene for å øke deres forståelse for hesten som verdiskaper og den næringsutviklingen som skjer i hestesporten. Dette resulterte blant annet i ettergitt statsavgift på totalisatorspillet.

Travsporten er imidlertid avhengig av et kontinuerlig arbeid mot staten og myndigheter. Bedrede rammevilkår fra bevilgende myndigheter bygges rundt travsportens betydning for samfunnet. Dette krever kontinuerlig bearbeiding fra travsporten til omgivelsene.

SWOT: Styrker (S), svakheter (W), muligheter (O) og trusler (T)

Virksomhetsområde: Rammesvilkår og næringsutvikling

S: Organisasjonen skaper verdier gjennom et godt samarbeid med Norsk Rikstoto, og har en stor eiendomsmasse. Det er høy aktivitet i en stor organisasjon som tilrettelegger for mange arbeidsplasser. Det er stor interesse for hest i samfunnet, i både sport, kultur, helse, ungdom og som næring.

W: Det er et svakt skille mellom forening og forretning, og for lite kompetanse om eiendom/næringsliv internt i organisasjonen. Sporten har i all hovedsak kun én inntektskilde, og det er for lite kunnskap om sporten i samfunn/politikk. Forretningsselskapene er i sin helhet fragmentert organisert.

O: Tydelig skille mellom forening og forretning, og etablere kunnskap om forvaltning av verdier (eiendom og næringsliv). Travhesten har potensiale innenfor flere aktiviteter, og man kan øke dens tilgjengelig gjennom «åpne anlegg». Økt kommunalt samarbeid mellom sport og aktivitet (næringsutvikling). Politisk næringssekretariat.

T: Differensiert eierskap på eiendom uten felles strategi og kompetanse, og liten vilje til forandring kan på sikt redusere interessen for travhest. Negativ omtale om hestevelferd og spill er en trussel for sporten.

3. Sport

Sportslig sett leverer norsk travsport på et høyt nivå. Hestemateriellet i Norge er av svært høy kvalitet og hevder seg gang på gang i internasjonale sammenhenger. Bransjen har dyktige fagfolk som kan faget sitt godt, både blant profesjonelle utøvere og amatører. I tillegg har hestevelferden en tydelig profil i norsk travsport. Dette er grunnleggende faktorer som er med på å sikre sportens fremganger.

Samtidig som sporten leverer kvalitet er det dramatiske nedgangstider. En svekket hestepopulasjon og frafallet av hesteeiere gjør hele næringsvirksomheten truet. Det sportslige produktet blir stadig svakere gjennom tynne felter i travløpene, og næringsgrunnet for travtrenere forsvinner gjennom færre hesteeiere.

Denne negative trenden er også beskrevet i sportsplanen gjeldende for perioden 2017 - 2022. Dagens status i travsporten viser at man ikke har klart å snu den negative trenden. Basert på rapporten «Status Hest» vil det i det følgende presenteres aktuelle tall for å vise den sportslige trenden hva gjelder antall hester, løp og premier. Tall for 2020 viser ekstraordinær nedgang og dette er knyttet til den reduserte aktiviteten grunnet Covid-19. Dermed gir tallene for 2019 et mer sammenlignbart objekt å forholde seg til når det gjelder utviklingen over tid.

Arrangerte løpsdager og løp (2011 – 2019)

I 2011 ble det arrangert 560 løpsdager i Norge. Antall løpsdager har hatt en gradvis nedgang, og i 2019 ble det registrert 446 løpsdager (367 dager i 2020). I løpet av en periode på åtte år

har antall løpsdager blitt redusert med 114 dager. For antall totalisatorløp har dette medført en total nedgang på 1 118 travløp i denne perioden.

Hester i løp (2011 – 2019)

I 2011 var det totalt 6 029 unike hester til start i totalløp i Norge, mot 4 302 hester i 2019 (3 754 hester i 2020). Dette viser en nedgang på 1 727 unike hester til start i totalløp i perioden. I sum representerte hestene 49 208 starttilfeller i 2011, mot 34 804 starttilfeller i 2019.

Per gjennomførte totalisatorløp hadde man i 2011 gjennomsnittlig 10,61 hester i hvert løp. I 2019 ble det registrert 9,89 hester per løp. Tross et lavere antall hester i løp har ikke årlig startfrekvensen per hest endret seg betydelig. Varmblodshestene startet i snitt 7,73 løp i 2011 mot 7,44 løp i 2019. Kaldblodshesten derimot gikk i snitt 8,9 løp i året i 2011, mot 8,99 løp i 2019.

Premieutviklingen (2011 – 2019)

Ser vi på utviklingen av premier i travsporten totalt sett så representerer denne en nedgang. I 2011 ble det delt ut totalt 255 millioner kroner i premier, mot 214 millioner kroner i 2019 (156 millioner kroner i 2020).

Det er imidlertid viktig å se premieutviklingen opp mot antall aktive starthester. En redusert hestepopulasjon har medført at den totale premienedgangen gjennomsnittlig sett ikke har redusert tildeling av premier per hest. I 2011 var årlig premie per varmblodshest i snitt 41 000 kroner, mens kaldblodshesten lå på 44 000 kroner. Frem til 2019 har premier per hest for begge raser økt til ca. 50 000 kroner per år.

Tallen i rapporten «Status Hest» kan sees her: <http://www.travsport.no/Sport/Status-hest/>

Status i øvrige travnasjoner

European Trotting Union (UET) leverer årlig ut en rapport som oppsummerer status i henhold til den sportslige utviklingen blant medlemslandene i organisasjonen. Blant hovedfaktorene det er aktuelt sammenligne med er antall kjørte løp og utviklingen i aktive løpshester.

Vi tar for oss varmblodshestene når vi vurderer utviklingen blant alle medlemslandene i UET. Når det gjelder antall kjørte løp så ble det i 2016 registrert totalt 46 353 avholdte totalisatorløp for varmblodshester. Frem til 2019 er antall løp sunket med 3 676, som gir totalt 42 677 kjørte løp i 2019. Koronapandemien viser å ha svekket den sportslig aktivitet ytterligere og det er registret 37 615 kjørte løp i 2020.

Vi benytter også varmblodsrassen når vi sammenligner utviklingen i hestepopulasjonen og de hestene som er registrert startet i totalisatorløp i løpet av et år. I 2016 viser UETs tall at det

var totalt 58 897 starthester blant alle medlemslandene og i 2019 er det registrert 53 050. Dette viser en nedgang på nærmere 6000 hester i løpet av perioden.

Av medlemslandene i UET er det interessant å se på utviklingen i hestepopulasjonen i de to ledende travnasjonene Sverige og Frankrike. I 2016 var det registrert 16 118 aktive varmbloodshester i Frankrike, mot 16 375 i 2020. Perioden viser med det en liten oppgang på 1,6 % i antall aktive løpshester. For Sverige sin del så var det i 2016 11 114 aktive varmbloodshester, mot 10 225 i 2020. Dette representerer en nedgang på 8 %. Når det gjelder kaldbloodshestene i Sverige så har det vært en nedgang på 6,1 % i perioden (1 701 hester i 2016 mot 1597 hester i 2021).

UETs rapport for 2020 kan sees her: https://www.uet-trot.eu/images/pdf-uet/en/publications/uet_annual_report.pdf (Merk at tall som omhandler penger, så som spillomsetning og utvikling i premier, ikke er riktige i statistikken. Uriktigheten gjelder i alle land som ikke har euro som valuta).

Hestepopulasjonen er kritisk

Tallene fra «Status Hest» viser at utviklingen i norsk travsport er kritisk når det gjelder hestepopulasjonen, og den andelen med hester som er aktive løpshester. Nedgangen i antall aktive løpshester påvirker hele den verdiskapende modellen sporten er basert på og gir negative ringvirkninger for medlemsaktivitet, oppdrettere, travtrenere og så videre. Det påvirker også det sportslige produktet som travsporten kan tilby via totalisatorløpene. Færre hester gir mindre antall løp. Dette truer den økonomiske modellen ved at det sportslige produktet blir stadig svekket, noe som igjen påvirker spillselskapets omsetning og de overføringer sporten får.

Norsk travsport har satset på den norskfødte hesten de siste årene. Dette har resultert i norskfødte hester av svært høy kvalitet. Interessen for og verdien av norskfødte hester har økt med sterke, sportslige resultater. Samtidig med denne målbevisste satsningen (i henhold til vedtatte sportsplaner) har andelen utenlandskfødte travhester i Norge gått ned. I takt med verdiøkningen på de norske hestene og endret løpsutskrivning – med fokus på norskfødte, har etterspørsel og tilgangen på utenlandske hester blitt redusert.

Hesteeieren

En redusert hestepopulasjon betyr nedgang i antall hesteeiere. Hesteeieren er selve bærebjelken i travsporten og er vår sentrale målgruppe. At mennesker vil eie travhest og satse på travsport legger grunnlaget for den travsportslige aktiviteten vi har.

Travsporten har mange forskjellige hesteeiere, alt fra aktive medlemmer, utøvere og trenere til de som har hesten sin i trening hos andre. Uansett hvilket hestehold man har er det et faktum at det er kostbart å eie hest. Derfor er premier i travløpene et sentralt stimuli for å bidra til at mennesker vil bli hesteeiere. Totalt sett har det vært en nedgang i premieoverføringene i norsk travsport, men ser man det mot en svekket hestepopulasjon så viser ikke premiegjennomsnittet per hest noen dramatisk nedgang (Status Hest). Utfordringen er imidlertid at øvrige kostnader har steget betraktelig, slik som transport- og veterinærkostnader. Sporten er klar på at premienivået må opp for å øke menneskers ønske om å satse på sporten. Samtidig må vi arbeide ytterligere med å fremheve og synliggjøre andre faktorer som stimulerer til interesse for sporten.

Interessen for hest i samfunnet er ikke redusert, og travsporten har et unikt produkt å tilby. Det er hesten. I tiden som kommer må sporten få bedre oversikt over hesteeierne og hva de stimuleres av. Vi vet per i dag ikke konkret hvor mange hesteeiere vi har og hva de stimuleres av totalt sett. Vi vet at premier stimulerer, men vektingen kan være ulik fra person til person.

Aktive utøvere (lisensinnehavere)

Nedgangen i hestepopulasjonen synliggjør seg også i antallet lisensinnehavere. Basert på lisenser sjekket mot aktivitet, det vil si alle typer lisenser som det er registrert en aktivitet på i løpet av et år (kusk, rytter, amatør, profesjonell), var det i 2012 4 150 lisensierte i Norge. I 2019 var det totalt 2 536 lisensierte (basert på sjekk mot aktivitet) og dette viser en nedgang på 1 614 lisenser i løpet av perioden 2012 – 2019.

SWOT: Styrker (S), svakheter (W), muligheter (O) og trusler (T)

Virksomhetsområde: Sport

S: Sporten har god kvalitet på hestemateriellet, en klar profil for hestevelferden og dyktige fagfolk i bransjen. Sporten har geografisk tilhørighet over store deler av landet og gode treningsanlegg. Den sportslige virksomheten er felles administrert (Norsk Trav) og skaper forutsigbarhet/effektivitet

W: Utviklingen i hestepopulasjonen er negativ og det er færre starter per hest. Det er færre miljøer, frafall fra aktive utøvere/hesteeiere og en økt profesjonalisering kan være en utfordring for sportens tilgjengelighet. Det er ubalanse i den økonomiske utviklingen (eks. premieutvikling) og etterslep på anlegg. Sporten er ikke nok tilgjengelig i samfunnet.

O: Sporten har et unikt produkt – hesten! Hesten må dyrkes, og arenaer, produkter og sport må skapes etter dette. Med fokus på innovasjon og digitalisering kan sporten møte et moderne samfunn på en bedre måte. Fokus på økt nordisk samarbeid vil styrke nordisk travsport, og det er muligheter i økt aksept og synliggjøring av sporten i samfunnet.

T: Økt konkurranse om publikum, interessenter, spiller, hesteeiere og aktive utøvere. Rammebetingelser og svak økonomi truer sportens utvikling. Samfunnet kan underkjenne sporten og en forskjellig utvikling mellom travsportslige nasjoner i Norden kan være en trussel for den norske utviklingen.

4. Avl og oppdrett av travhest

Et godt og levedyktig oppdrett i Norge er en av travsportens grunnpilarer. DNT er ansvarlig stambokfører for varmbloods travhest og kaldbloods travhest, og har således et særskilt ansvar for utvikling av hesterasene. DNTs mål med avlsarbeidet er å videreutvikle en sunn og funksjonsdyktig travhest på internasjonalt nivå.

I tråd med denne målsettingen har avl av norske travhester utviklet seg enormt de siste årene. Vi har aldri hatt så mange norske travhester tidligere som hevder seg på internasjonalt nivå som nå. Ut fra en lav populasjon, sammenlignet med andre travsportsnasjoner i Europa, avles det norskfødte hester av ypperste kvalitet.

I tillegg finnes det en bransje av oppdrettere i Norge som er svært dyktige i sitt fag. Det er engasjerte oppdrettere med høy kompetanse og som er villige til å satse på sporten. Dette gir et sentralt og godt utgangspunkt på utviklingen av travsporten i Norge.

Travsporten opplever imidlertid utfordringer også knyttet til utviklingen av avl og oppdrett. Nedgangen i hestepopulasjonen skyldes også at det fødes færre traverføll i Norge, samt at importen av travhest er redusert.

Antall bedekninger og fødte føll (2011 – 2020)

For å beskrive utviklingen i avl og oppdrett av travhester i Norge er antall bedekninger og antall fødte føll de to viktigste faktorene.

I 2011 ble det bedekt totalt 1 068 kaldbloodshopper. Av disse ble det registrert rett i overkant av 734 fødte føll i 2012. I 2019 viser DNTs tall at det ble bedekt 774 hopper, og disse bedekningene resulterte i 539 registrerte fødte føll. Perioden fra 2011 – 2020 viser med det en total nedgang på 195 fødte kaldbloodsføll i Norge.

Hos varmbloodshoppene ser vi også samme nedgangen. I 2011 ble det bedekt totalt 949 varmbloodshopper og året etter ble det registrert 640 fødte føll. I 2019 ble det bedekt 723 varmbloodshopper og det ble registrert 488 fødte føll. For varmbloodsrasens del viser dette en nedgang på 152 registrerte født føll i løpet av perioden.

Eksport og import av hest (2011 – 2020)

Eksport og import av hest har betydning for travhestpopulasjonen i Norge. Utviklingen er mest negativ knyttet til de senere års eksport av kaldbloodshester, mot dalende import av varmbloodshester.

I 2011 ble det eksportert 76 kaldblodshester, mot 4 hester importert. I 2020 ble det eksportert 122 hester, mot 11 importert. I løpet av perioden 2011 – 2020 er det imidlertid året 2016 som det ble eksport flest kaldblodshester ut av landet. Registeret for dette året viser at det ble eksport 137 kaldblodshester, mot 2 hester importert.

For varmblodshestenes del så har det historisk blitt importert flere hester inn til landet enn eksportert ut. I 2011 ble det importert 229 varmblodshester, mot 87 eksportert. Frem mot 2020 har trenden snudd seg og det eksporteres flere varmblodshester enn det importeres. I 2020 ble det importert 130 varmblodshester, mot 155 hester eksportert.

Innavl på kaldblodshesten

DNT har som ansvarlig stambokfører av travhesten ansvar for en sunn og koordinert utvikling av hesterasen. For kaldblodshestens del er innavl et økende og alvorlig problem. Innavl er negativt fordi det øker sannsynligheten for forekomst av helse- og fruktbarhetslidelser som følge av at individet arver to like genvarianter fra begge foreldrene. For å sikre en sunn og frisk kaldblodsrace er det viktig å opprettholde en høy, genetisk variasjon i populasjonen. Økt innavl truer dette.

I Norge har innavlsgraden i populasjonen økt fra 6,5 % til 8,2 % i perioden 2008 til 2018 (én generasjon). Ut fra kaldblodshoppene som ble bedekt i 2019, fikk føllene født i 2020 en gjennomsnittlig innavlsgrad på 8,54 %. Fagmiljøer har uttalt at anbefalt økning i innavlsgrad, om en rase skal beholde sin genetiske variasjon, er maksimalt 0,5 – 1,0 % pr. generasjon. Halvsøskenparringer representerer en innavlsgrad på 12,5 %.

DNT har allerede iverksatt tiltak for å motvirke innavl hos kaldblodshesten, og dette blir et særdeles viktig arbeid i årene som kommer.

SWOT: Styrker (S), svakheter (W), muligheter (O) og trusler (T)

Virksomhetsområde: Avl og oppdrett

S: Travsporten har engasjerte oppdrettere med høy kompetanse. Det er høy kvalitet på hestemateriellet. Det er veletablerte rutiner og regler for registrering/sertifisering/avlsvirksomhet, og nye brukervennlige løsninger bidrar til økt service for hesteeiere.

W: Det fødes for få føll (sett mot behovet for løpshester) og det er økende innavl hos kaldblodshesten. DNT kan ikke tilby nok stimuli og forutsigbarhet til oppdrettere, og det er få administrative ressurser med en sårbar kompetanse. Det er manglende forståelse og kompetanse for avl av hest som en del av norsk landbruk.

O: Øke interessen for hest, og kanalisering av interessenter. Travsporten kan tilgjengeliggjøre avl som et hestehold i et moderne samfunn og bygge videre på kompetanse som finnes om oppdrett. Flere lokale og nasjonale tiltak kan øke interessen og økt forskning kan bedre oppdretterens økonomi.

T: Konkurransen med annen landbruksrelatert næring og drift, samt interesse for travhest. Myndighetenes rammebetingelser og krav kan være en trussel. I tillegg er det vanskelig å snu en utfordrende innavlstrend hos kaldblods i et marked som etterspør kortsiktig vinning.

5. Hestevelferd – i travsporten kommer hesten først

I all travsportslig aktivitet skal hestevelferden veie tyngst. Hesten er grunnlaget for sporten vår og travsportslig aktivitet skal utøves på hestens premisser med respekt for hesten som et individ med egenverdi. Hesten skal sikres god helse og trivsel, og det skal tas hensyn til dens naturlige behov.

Travsportens etiske retningslinjer baserer seg på at hesten kommer først, og dette er verdigrunnlag som setter krav til hele organisasjonen om å bidra til en sunn og god hestevelferd, herunder sørge for at prestasjonsutviklingen skjer innenfor lover og regler.

I dag har hestevelferden en høy aksept i norsk travsport og det er god kompetanse og holdninger blant sportens aktive utøvere. En målrettet avl over tid har foredlet hestens naturlige egenskaper til å springe fort. Det norske hesteholdet har også fokus på å tilrettelegge for hestens naturlige behov, slik som mye utegang. Internasjonalt er Norge en anerkjent og respektert pådriver for hestens velferd.

Over tid har norsk travsport utviklet et godt og velfungerende regelverk som viser gode resultater, og som innehar tillit og forståelse i travsportens miljø. I tillegg til dette drives det utstrakt kontrollvirksomhet i sporten for å sørge for at regelverket etterleveres.

Konkurransen med dyr i dagens moderne samfunn er imidlertid et omdiskutert tema og sportens møter nye holdninger fra samfunnet. Vi vet i dag at travsporten kritiseres for å bruke dyr i underholdning, at konkurranseformen kan medføre alvorlige skader hos hesten og at fokuset på penger er større enn fokuset på hestens velferd. Travhestens holdbarhet er noe Dette er holdninger og meninger som kan true sportens eksistens.

Hvordan samfunnet oppfatter sporten vår handler imidlertid om hvordan vi praktiserer, kommuniserer og synliggjør våre grunnverdier. Det er derfor av avgjørende betydning at arbeidet for og ivaretagelse av hestevelferden er sentral i absolutt all aktivitet og organisasjonsarbeid i travsporten.

Hestevelferd fra A til Å

Et godt hestevelferdsarbeid vil kreve en kontinuerlig utvikling av alle de områder der sporten kan tilrettelegge for en stadig bedret velferd som fokuserer på lystbetont aktivitet og god holdbarhet hos våre firbente idrettsutøvere. Sentrale fokusområder travsporten derfor må sikre en utvikling på i årene som kommer vil være:

- Utøveres, medlemmers og tillitsvalgtes holdninger, verdier og kompetanse på området
- Antidopingarbeid og regler for medisiner
- Løps- og utstysreglement
- Organisasjonens lover og dømmende instanser
- Funksjonærer og operative ressurser
- Stallkontroller
- Utvikling av arenaer og anlegg, samt baneunderlag
- Travhestens holdbarhet og dens liv etter endt løpskarriere
- Utvikling av digitale systemer for bedre kontroll av hestens helse, behandling også videre.
- Informasjonsarbeid

SWOT: Styrker (S), svakheter (W), muligheter (O) og trusler (T)

Virksomhetsområde: Hestevelferd

S: Hestevelferd har en høy aksept i sporten, og det er gode holdninger i miljøet. DNT møter tillit og forståelse, og er anerkjent internasjonalt for sitt arbeid. Det er høy kompetanse i administrasjonen, og organisasjonen har et velfungerende regelverk som viser gode resultater. Det er i tillegg et godt organisatorisk samarbeid på både nasjonalt og nordisk nivå.

W: Det er få administrative og operative ressurser, og det er behov for økt digitalisering for bedret oversikt over hestene. Mangel på tilstrekkelig med kompetansehevende tiltak både i organisasjonen og i travsportens miljø, samt organisasjonsmessig struktur og styring for å sikre hestevelferden i alle ledd av virksomheten.

O: Mer samarbeid mellom norske hestesportsorganisasjoner, og øke interessen for travhesten som en allsidig sports- og brukshest. Øke samfunnets forståelse for travhesten som en idrettsutøver. Sentrale stikkord i muligheter: Struktur, nettverk, handling og kompetanse.

T: Manglende forståelse og aksept fra samfunnet rundt sporten. Nye metoder for prestasjonsfremmende midler og metoder som ikke er i tråd med en god dyrevelferd.